

برنامه ریزی هماهنگ

طی پانزده سالی که از انتشار ویرایش نخست این کتاب گذشته تغییرات زیادی رخ داده است. مشاهدات ما حاکی از اینست که رویکردهای امروزی به برنامه ریزی برای مقابله با سوانح، آمادگی و بازیافت بر پیشرفتهایی که در زمینه حفاظت و نگهداری فراگیر حاصل شده اثر گذاشته است؛ به گونه ای که تصویر بزرگ خط مشی های مدیریت حفاظت و نگهداری جای تأکید قبلی بر حفاظت و نگهداری جداگانه اقلام موجود در کتابخانه ها و آرشیوها را گرفته است. رویکردهای امروزی بر تغییرات جهانی نیز اثر گذاشته است. فن آوری و دستیابی به اطلاعات در تمامی اشکال آن بحرانی و دارای نقشهای تعریف شده ای فرض گردیده است. این تغییرات باعث پیدایش نیاز و بروز اهمیت فرآیند برنامه ریزی جامع برای مقابله با سوانح و تلفیق آن با مسئولیت های اصلی و وظایف هر سازمان و جامعه گسترده تر شده است.

هدف از انتشار این کتاب فراهم آوردن یک رویکرد عملی و گسترده نسبت به مسئله ای است که آن را برنامه ریزی هماهنگ برای مقابله با سوانح می نامند. تأکید این رویکرد مدیریتی حفاظت و نگهداری نسبت به برنامه ریزی بر اهمیت یک فرآیند هماهنگ پیوسته و دائمی است. در بسیاری سازمانها این مسئله نیازمند نوعی دگرگونی در مفهوم برنامه ریزی برای مقابله با سوانح است. اعتقاد ما بر این است که فرآیند برنامه ریزی برای مقابله با سوانح تنها زمانی می تواند با موفقیت حاصل شود که نخست آن را به منزله یک مسئولیت سازمانی گسترده بپذیریم؛ مسئولیتی که باید مورد حمایت قرار گیرد و مدیریت و هماهنگ شود. به علاوه، هر سازمانی باید وابستگی متقابل تمامی مراحل برنامه ریزی برای مقابله با سوانح یعنی پیشگیری، حفاظت، آمادگی، واکنش، بازیافت، بازسازی و ارزیابی پس از سانحه را بشناسد. در نتیجه، آنچه قبلاً عمدتاً به منزله وظیفه ایمنی و حفاظت و

در آرشیوها، کتابخانه ها و مراکز اسناد

An ounce of Prevention:
integrated disaster planning
for archives, Libraries
and record centers. - 2nd ed. -
London: Scarecrow
Press, 2002 - Xvi, 283P.
Wellhisev, Johanna 6.

○ دکتر مهرداد نیکنام
دکترای کتابداری و کارشناس
کتابخانه ملی

برای مقابله با سوانح

نگهداری به آن می‌نگریستند، به یک مسئولیت مشترک در سراسر سازمان تبدیل می‌شود. امید است که این اثر بتواند یک شتاب دهنده در این مقوله باشد برای برنامه‌ریزی که تلاش می‌کنند به شکلی موفقیت‌آمیز سوانح و بلايا را تعدیل کنند؛ پیشگیری کنند تا حوادث به سوانح بدل نگردد؛ آثار سوانح را به حداقل برسانند؛ و واکنش و تلاشهای بازبانه سازمان خود را به حداکثر ارتقاء دهند.

تأکید این کتاب بر حفاظت و نگهداری مجموعه‌ها و اسناد به منظور اطمینان از استمرار دستیابی به میراث مستند و فرهنگی، و ارائه خدمات به اقصای مختلف مردم است. کتاب حاضر برای افرادی نوشته شده است که در آرشیوها، کتابخانه‌ها و مراکز اسناد و مسئولیت برنامه‌ریزی برای مقابله با سوانح را بر عهده دارند.

باید توجه داشت که این کتاب به این منظور نوشته نشده است که با خواندن آن برنامه‌ریزان مقابله با سوانح به افراد حرفه‌ای در ارائه خدمات به هنگام اضطرار یا به هنگام سانحه بدل گردند. البته تحدید نفوذ حادثه یا سانحه در زمره مسئولیت‌های افراد حرفه‌ای تعلیم دیده است. نقش کتابداران و آرشیویست‌های مسئول برنامه‌ریزی برای مقابله با سوانح کمک به انجام این تلاشها تا حد ممکن است.

طبیعی است که مخاطبان کتاب حاضر، هر یک دارای شرایط خاص خود هستند و هر یک لازم است پس از مطالعه مطالب کتاب آن را با شرایط ویژه کتابخانه، آرشیو یا مرکز اسناد، منابع و اولویتهای خود تطبیق دهند. بدون در نظر گرفتن اندازه سازمان، برنامه‌ریزی هماهنگ برای مقابله با سوانح نیازمند یک کار از کل به جز، صرف وقت نیروی کار و پول قابل توجه

است. هر سازمانی باید گستردگی دامنه برنامه‌ریزی برای مقابله با سوانح را همان گونه که در این کتاب آمده است، فرض کند و سپس براساس اختیارات، مجموعه‌ها و خدمات کار برنامه‌ریزی را به عهده گیرد. البته باید توجه داشت که لازم است برای استفاده از این راهنما یا هر راهنمای برنامه‌ریزی یا برنامه مقابله با سوانح دیگر، قبلاً به دقت اندیشید و پس از اصلاحات و جرح و تعدیلهایی آن را به کار برد.

ساختار کتاب به گونه‌ای است که تمامی سلسله مراتب و مراحل برنامه‌ریزی برای مقابله با سوانح را پوشش می‌دهد. هر مرحله از برنامه‌ریزی در یک فصل بررسی شده است. در هر فصل طرح کلی فرآیند برنامه‌ریزی و به دنبال آن اطلاعات لازم برای اجرا آمده است. به این ترتیب گامهای مختلف هر فرآیند به روشنی بیان شده است. بنابراین با خواندن کتاب می‌توان امیدوار بود که بتوان فرق بین «آنچه باید انجام داد» و این که «چگونه باید انجام داد» را تشخیص داد. بهتر است بگوییم کتاب حاضر ابزار برنامه‌ریزی است.

عناوین فصول دهگانه کتاب عبارت است از: برنامه‌ریزی برای مقابله با سوانح، برنامه مقابله با سوانح، برنامه‌ریزی برای پیشگیری از سوانح، برنامه‌ریزی برای حفاظت در برابر سوانح، برنامه‌ریزی برای آمادگی مقابله با سوانح، برنامه‌ریزی برای واکنش در برابر سوانح، برنامه‌ریزی برای بازیافت مجموعه و اسناد هنگام وقوع سانحه، برنامه‌ریزی برای بازیافت و بازسازی مجموعه و اسناد هنگام وقوع سانحه، برنامه‌ریزی برای تجهیزات و امکانات و سیستمها هنگام وقوع سانحه، و برنامه‌ریزی برای زمان پس از وقوع سانحه.